

# TerRa

## Terrorism and Radicalisation



*Prevention, De-radicalisation & Citizenship*

Co-funded by the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union

---

## TERRA Conferentie Preventie, De-radicalisering en Burgerschap

De TERRA conferentie Preventie, De-radicalisering en Burgerschap die op 26 november in Amsterdam werd gehouden trok deelnemers uit alle belangrijke doelgroepen die vanuit hun werk in aanraking komen met jongeren die risico lopen te radicaliseren. Er waren vertegenwoordigers vanuit het onderwijs, jeugdwerk, politie, gemeenten, nationale overheid en de geestelijke gezondheidszorg. Dit was dan ook meteen de invulling van een belangrijke doelstelling van de conferentie, het benadrukken van het belang van een gemeenschapsaanpak waarin gecoördineerd wordt gewerkt aan preventie van radicalisering.

TERRA is het door de Europese Commissie gefinancierde project dat vanaf 2012 door Arq Psychotrauma Expert Groep wordt gecoördineerd. De eerste resultaten hiervan zijn een overzicht van de wetenschappelijke kennis op dit terrein en een praktische Toolkit, ontwikkeld door een internationale groep van experts. Deze kennis opgedaan in het kader van het EU project werd gedeeld in een aantal inspirerende voordrachten door de leden van de Raad van Advies van TERRA.

Professor Fathali Moghaddam, professor in psychologie aan Georgetown University Washington en adviseur van Homeland Security is de bedenker van het 'Staircase to Terrorism' model dat inzicht geeft in het proces van radicalisering. Het model geeft ook handvatten voor de interventies die ingezet kunnen worden in de verschillende fasen van radicalisering en de implicaties die dit heeft voor het beleid, het gaat dan om zowel korte termijn beleid als beleid voor de langere termijn. De reden dat radicalisering zo'n belangrijk onderwerp is, is niet alleen het aantal slachtoffers als gevolg van terrorisme, maar veeleer de bedreiging die het betekent voor de democratie aldus Moghaddam. De Volkskrant kopte boven het interview met hem 'Jihad voor de democratie!'. Het wetenschappelijk denken van Moghaddam is sterk gevormd door zijn persoonlijke ervaringen. Geboren in Iran, vertrok hij met zijn ouders op 8-jarige leeftijd, en maakte hij na de val van de sjah van dichtbij de islamitische revolutie mee. Moghaddam heeft in verschillende landen gewoond en hij noemt zichzelf dan ook een wereldburger. Ook radicalisering en terrorisme benadert hij vanuit het perspectief van de wereldwijde ontwikkelingen. Met name de grote en toenemende migratiestromen kunnen een ernstige bedreiging vormen. Als groepen met elkaar om moeten gaan, waarbij er geen traditie is van met elkaar omgaan, kan dit voor zowel vluchtelingen en migranten groepen als voor de ontvangende bevolkingsgroep spanningen met zich meebrengen. Reacties als vooroordelen en discriminatie kunnen een voedingsbodem zijn voor radicalisering en terrorisme. De lange termijn benadering ligt in het ontwikkelen van burgerschap en democratisch burgerschap. Een ander interessant gezichtspunt dat Moghaddam naar voren brengt is zijn bezwaar tegen multi-culturalisme, omdat dit juist de verschillen zou benadrukken tussen bevolkingsgroepen. Hij pleit voor omniculturalisme en het uitgaan van overeenkomsten tussen mensen.

Rt Hon Hazel Blears was parlements lid voor de Labour Party in het vorige kabinet van premier Cameron in Groot-Brittannië, en was Minister van Politie en Counter Terrorisme van 2003-2006. In haar ministers periode vonden de aanslagen in Londen plaats op 7 juli 2005. De aanslagen waren een traumatische ervaring voor het gehele land, en de politiek moest handelen. Naast uiteraard de maatregelen die nodig waren vanuit veiligheidsoverwegingen werd het eerste preventieprogramma gelanceerd onder haar bewind. In dat kader bezocht zij vele moslim gemeenschappen door heel het land, veelal met als woordvoerders oudere moslim mannen. Eén van de vereisten van haar kant was dat ze ook jongeren en vrouwen te spreken zou krijgen. De ruimte om daadwerkelijk te innoveren is vaak beperkt, ook door het establishment in de gemeenschappen zelf. Het is dan wel van belang dat er verschillende spreekbuizen zijn, die verschillende geluiden laten horen.

Maajid Nawaz is mede-oprichter en voorzitter van de Quilliam Foundation in Londen, de internationale denktank op het gebied van burgerschap en identiteit, vrijheid van religie, extremisme en integratie. Nawaz was in zijn jeugd jaren een leidende figuur van een extremistische, islamistische groep en bracht jaren door in een Egyptische gevangenis, hij is auteur van 'Radical'. Hij begint met een referentie aan een uitspraak van de paus, dat we hier te maken zouden hebben met een 3<sup>e</sup> wereldoorlog. Iets wat Nawaz wil tegenspreken, we begrijpen veel minder van deze jihadistische opstand, dan van de oorlogen tot nu toe. We hebben deze oorlogen bestudeerd maar de geschiedenis van de islam van voor 9/11 kennen we niet. De jihadistische opstand verschilt in die met een oorlog dat men zich vrijwillig aansluit, en er lijkt voldoende significante steun, inmiddels zijn zo'n 6000 jongeren afgereisd naar Syrië. Juist deze steun voor deze beweging is wat aangepakt moet worden, aldus Nawaz. We moeten hierbij niet doen wat ze graag willen, namelijk het grijze gebied elimineren en een scheiding laten ontstaan in de samenleving van voor en tegenstanders. Hierbij moeten we de propanda van ISIS begrijpen, en we moeten de discussie durven voeren over wat niet te tolereren is en wat wel: wettelijke tolerantie, maar burgerlijke intolerantie tegenover extremistische uitlatingen en gedragingen. We moeten hierover durven communiceren in een burgerlijk, maatschappelijke dialoog.

Lorenzo Vidino, directeur van het Programma voor Extremisme van het 'Center for Cyber & Homeland Security' van de George Washington University USA en expert op het gebied van Islamisme in Europa en Noord Amerika, spreekt over de 'state of the art' van de kennis op het gebied van radicalisering, waarbij hij aantekent dat het complex is en ook sterk bepaald door individualistische aspecten. Als we naar de verschillende landen kijken is er niet altijd een duidelijke link met de situatie in dat land. Bijvoorbeeld Italië kent ongeveer 70 Syrië gangers, terwijl Zweden, met een sterk integratie beleid en economisch rijker, meer radicaliserende jongeren kent. Het gaat dus ook om persoonlijke gevoelens van uitsluiting. In sommige landen zorgt de aanwezigheid van min of meer legale radicale groepen voor een basis voor verdere radicalisering, zoals bijvoorbeeld in België met Sharia4Belgium als radicale beweging.

Wat betreft het tegengaan van radicalisering lijken Groot Brittannië en Nederland wel voorop te lopen, waarbij integratie beleid gecombineerd wordt met de veiligheidsagenda. Daarbij lijkt individuele 'targeted' preventie het meest veelbelovend als effectieve aanpak, met als doelstelling de veiligheid van het individu te garanderen.

Na deze internationale oriëntering met mooie overzichten van de ontwikkelingen en trends en verdiepende inzichten werden 's middags workshops voor de verschillende doelgroepen waarbij de TERRA Toolkit werd geïntroduceerd, die nu ook in het Nederlands is vertaald.

De Toolkit is bedoeld voor het signaleren en tegengaan van radicalisering in de diverse sectoren van de maatschappij.

De Toolkit bestaat uit:

- Een algemeen achtergronddocument met doelstellingen, uitgangspunten en de mogelijkheden voor gebruik van de Toolkit

- Handleidingen voor leraren en jeugdwerkers, politieagenten, gevangenispersoneel, religieuze leiders, journalisten, en beleidsadvies voor gemeenten en de nationale overheid
- Korte folders voor leraren en jeugdwerkers, politieagenten, gevangenispersoneel, en religieuze leiders
- Filmpjes met getuigenissen van slachtoffers van terrorisme, voormalig radicalen, en interviews met vertegenwoordigers uit de diverse doelgroepen.

Onder leiding van Petra Stienen vond een levendige discussie plaats over de bevindingen uit de verschillende workshops.

Duidelijk werd dat er nog veel vragen zijn hoe de precieze rollen ingevuld moeten worden, wel werd geconcludeerd dat samenwerking noodzakelijk is in deze. Het gebruik maken van bestaande structuren om ook deze zaken te kunnen bespreken is in die zin een goede praktijk. Goede en snelle informatie uitwisseling, ondersteuning door training en goede materialen, en het ontwikkelen van protocollen kunnen helpen om deze structuren effectief te laten werken.

Een multi-multidisciplinaire benadering is nodig, waarbij lokale autoriteiten leidend zijn. De dialoog is essentieel, waarbij tegengestelde meningen geuit moeten kunnen worden, een inclusieve dialoog, waarbij geen stemmen worden uitgesloten.

Als belangrijk uitgangspunt in de benadering van radicalisering is het respecteren van de mensenrechten, oog hebben voor minderheden binnen minderheden gemeenschappen, en de rol van educatie, in de zin van het aanpassen van het curriculum met de geschiedenis van de islam.

We moeten daarbij het totaal plaatje niet uit het oog verliezen wat globalisering aan uitdagingen en problemen met zich mee kan brengen door het toenemend aantal mensen dat zich verplaatst over de verschillende continenten.

De conferentie kon rekenen op veel aandacht van de media met 2 radio interviews, een radio verslag, de aanwezigheid van meerdere verslaggevers gedurende de gehele dag. Een prachtig interview in De Volkskrant met professor Moghaddam dat eerder op het Arq internet is verschenen, een nog te publiceren interview met Maajid Nawaz in het NRC, belangstelling van het Algemeen Dagblad en Omroep Max.

De deelnemers hebben de conferentie als zeer positief beoordeeld met uitspraken als 'zeer inspirerende sprekers' en 'nog nooit zo'n goede conferentie gehad'.

Een dag om goed op terug te kijken, maar ook weer met veel werk dat daar uit resulteert. Veel aanvragen voor de TERRA Toolkit en veel verzoeken om samen te werken op het dossier radicalisering. Maar ja dat was ook de bedoeling.

Magda Rooze MA/MBA  
Senior adviseur Arq  
Projectleider TERRA